

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

کد: wpp-89-05

آیین‌نامه اجرایی حمایت از صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی

طاهره اکبری آلاشتی*

دستیابی به نرخ بالای رشد اقتصادی برای کشور که در مراحل اولیه توسعه است، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. بدین منظور، نوسانات موجود در قیمت جهانی نفت، پایان‌پذیر بودن این منبع زیرزمینی و ماهیت ثروت ملی حاکم بر آن سبب شده است که طیف وسیعی از کشورها، سیاست‌های اثربخش توسعه صادرات غیرنفتی را در رأس برنامه‌های اقتصادی خود قرار دهند. به واقع در شرایط کنونی، توجه جدی و همه‌جانبه به سمت صادرات غیرنفتی به طور عام و توجه به صادرات خدمات به طور خاص و به عنوان یکی از کارآمدترین انواع صادرات، می‌تواند از محورهای سیاستگذاری‌های توسعه اقتصادی در نظر گرفته شود. در این میان با توجه به ماهیت گونه‌های متعدد صدور خدمات، توجه به صادرات خدمات فنی و مهندسی در مقایسه با سایر خدمات از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

در ایران نیز، دولت در جهت حمایت از صادرات غیرنفتی به ویژه در حوزه صادرات خدمات، آیین‌نامه اجرایی حمایت از صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی را به تصویب رساند. این آیین‌نامه به پیشنهاد وزارت بازرگانی و به استناد اصل ۱۳۸ قانون اساسی، در تاریخ ۱۳۸۸/۱۲/۹ و در ۲۱ ماده به تصویب رسیده است.

به موجب این آیین‌نامه، شرکت‌ها، دفاتر یا شعب مستقر در خارج از کشور به این شرط که بیش از یک سوم سهام و یا سرمایه آنها متعلق به صادرکننده^۱ باشد و شرکت اصلی مستقر در ایران، کلیه مسئولیت‌های اجرایی پروژه را بر عهده بگیرد، به تناسب سهام یا سرمایه طرف ایرانی، از تسهیلات این آیین‌نامه برخوردار خواهد شد. از این پس نیز کلیه موارد مربوط به سیاستگذاری صادرات خدمات فنی و مهندسی به پیشنهاد وزارت بازرگانی تنظیم و پس از تصویب شورای عالی توسعه غیرنفتی به مرحله اجرا در خواهند آمد.

علاوه بر این، به منظور برنامه‌ریزی و نظارت بر حسن اجرای این آیین‌نامه، بر اساس ماده (۱۹)، کارگروهی با مسئولیت وزارت بازرگانی (سازمان توسعه تجارت ایران) و عضویت نمایندگان بانک مرکزی، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور، وزارت امور خارجه، دستگاه اجرایی تخصصی ذی‌ربط (حسب مورد) و انجمن صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی ایران، تشکیل می‌گردد که دبیرخانه آن در سازمان توسعه تجارت مستقر خواهد شد.^۱ از جمله مهمترین وظایف این کارگروه می‌توان به این موارد اشاره نمود: مجوز استفاده از تسهیلات این آیین‌نامه، مجوز صدور ضمانت‌های ارزی، گواهی خط اعتباری و سقف ضمانت‌نامه‌های مورد نیاز، مجوز خروج موقت و ورود قطعی ماشین‌آلات و تجهیزات و ... .

* کارشناس ارشد پژوهشی، پژوهشکده پولی و بانکی، بانک مرکزی ج.ا.ا.

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

در آیین نامه مذکور، وظایف بانک مرکزی و سیستم بانکی، وزارت بازرگانی، وزارت امور خارجه، سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران، سازمان تأمین اجتماعی، صندوق‌های غیردولتی توسعه صادرات و شرکت‌های بیمه ایران به طور جداگانه مشخص شده است.

بر این اساس، بانک مرکزی موظف است ترتیبی اتخاذ کند که صدور ضمانت‌نامه‌ها توسط بانک‌ها در چهارچوب مصوبه شورای پول و اعتبار، در مقابل حداکثر دو درصد وجه نقد یا سایر وثایق مورد قبول سیستم بانکی و ۹۸ درصد سفته نسبت به ارزش ضمانت‌نامه، انجام و نرخ کارمزد صدور ضمانت‌نامه، حداکثر به نیم درصد معادل ریالی ارزش ضمانت‌نامه در سال محدود شود. پیش از این، با توجه به آیین‌نامه اجرایی مصوب سال ۱۳۸۲، وجه نقد یا سایر وثایق مورد قبول سیستم بانکی، سه درصد و سفته ۸۷ درصد محاسبه می‌شد.

به علاوه بانک‌ها، موظف گردیده‌اند، ضمانت‌نامه‌های مورد نیاز از جمله ضمانت‌نامه‌های شرکت در مناقصه، انجام تعهدات، پیش‌پرداخت، استرداد کسور وجه‌الضمان و همچنین گواهی سقف ضمانت‌نامه‌ای و اعتباری مورد نیاز برای صادرکنندگان را پس از تأیید کار گروه موضوع ماده (۱۹) صادر کنند.

همچنین به منظور تقویت بنیه مالی صادرکنندگان و تجهیز سریع کارگاه، بانک‌ها باید از محل منابع ارزی خود یا منابع ارزی قابل تأمین از محل اعتبارات منظور شده در قوانین بودجه سنواتی، حداکثر تا سقف ۲۰ درصد مبلغ قرارداد را در قالب تسهیلات در گردش یا تجهیز کارگاه، به صادرکننده دهند^{۱۱}. مهلت بازپرداخت این تسهیلات بنا به تشخیص بانک عامل، حداکثر سه سال خواهد بود. علاوه بر این، تأمین مالی طرح‌های صادراتی با نرخ‌های بین‌المللی در قالب اعتبار خریدار یا فروشنده، از محل منابع ارزی در دستور کار بانک‌ها قرار گرفته است.^{۱۷}

در زمینه اطلاع‌رسانی، وظایف مربوطه بین نهادهای وزارت امور خارجه، سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی، وزارتخانه‌های مسئول اجلاس مشترک و وزارت بازرگانی تقسیم شده است. در این راستا، وزارت امور خارجه علاوه بر اطلاع‌رسانی در زمینه مناقصات بین‌المللی در کشورهای مختلف، به همکاری با مراجع ذی‌ربط برای معرفی مزیت‌های فنی و مهندسی کشور از طریق مساعدت در برگزاری همایش‌ها و فراهم نمودن تسهیلات لازم برای اخذ روادید صادرکنندگان نیز، موظف گردیده است.

سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی به عنوان عهده‌دار امور اجرایی نمایندگی کشور در بانک‌های جهانی و توسعه اسلامی و سایر مؤسسات بین‌المللی، موظف به اعلام طرح‌های مصوب این مؤسسات به شرکت‌های صادرکننده شده است.

نهایتاً شناسایی ظرفیت‌های موجود در کشور طرف اجلاس، معرفی شرکت‌های توانمند متقاضی حضور در بازار مورد نظر و پیشنهاد متون لازم برای درج یادداشت تفاهم بر عهده وزارت بازرگانی قرار گرفته است.

در زمینه خدمات بیمه‌ای نیز بر اساس ماده (۱۶)، سازمان تأمین اجتماعی موظف گردیده است با دریافت حق بیمه به کارکنان ایرانی که در ارتباط با اجرای قراردادهای صدور خدمات فنی و مهندسی به خارج از کشور اعزام شوند، بیمه آنها را تداوم بخشد. در ماده (۱۷) این آیین‌نامه نیز به منظور کاهش ریسک مؤسسات و شرکت‌های صادرکننده و بانک‌های تأمین‌کننده مالی طرح پیمانکاری خارج از کشور، صندوق‌های غیردولتی توسعه صادرات و یا سایر شرکت‌های بیمه ایران موظف گردیده‌اند با اخذ کارمزد و حق بیمه، نسبت به پوشش ریسک‌های مرتبط اقدام کنند.

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

علاوه بر این، در تقسیم وظایف در نظر گرفته شده بین ارگان‌های ذی‌ربط، طبق ماده (۱۵) این آیین‌نامه، وزارت بازرگانی موظف گردیده است نسبت به پیش‌بینی، تأمین و پرداخت هزینه‌های مربوط به توسعه صادرات این نوع خدمات از طریق جوایز، بازاریابی و تبلیغات و برگزاری همایش‌های تخصصی، اقدام کند.

در کل با بررسی مفاد این آیین‌نامه می‌توان گفت، شفاف شدن وظایف وزارتخانه‌ها، بانک‌ها و نهادهای مرتبط با مسائل صدور خدمات فنی و مهندسی کشور از رویکردهای حاکم بر این آیین‌نامه است. از این رو با تسهیل صادرات این خدمات، کمک شایان توجهی به ظرفیت‌سازی، حمایت‌های مالی، بانکی، بیمه‌ای، سیاسی، حضور پایدارتر شرکت‌های ایرانی در بازارهای بین‌المللی، هدفمند نمودن پرداخت جوایز صادراتی و استفاده بهینه از تسهیلات و منابع داخلی صورت خواهد پذیرفت.

پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

منابع و مآخذ

- ۱- سازمان توسعه تجارت ایران. (۱۳۸۲). آیین‌نامه اجرایی حمایت دولت از صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی.
- ۲- سازمان توسعه تجارت ایران. (۱۳۸۴). آیین‌نامه مربوط به اصلاح ماده (۹) و (۱۰) آیین‌نامه اجرایی حمایت دولت از صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی.
- ۳- معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور. (۱۳۸۹). آیین‌نامه اجرایی حمایت از صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی.

پانوشت‌ها:

- ⁱ - بر اساس ماده (۲) این آیین‌نامه، منظور از صادرکننده، صادرکننده خدمات فنی و مهندسی است که می‌بایست گواهی تأیید صلاحیت از معاونت برنامه‌ریزی و راهبردی رئیس جمهور را اخذ کرده باشد.
- ⁱⁱ - بنا به بصره (۱)، ماده (۱۴)، کلیه دستگاه‌های ذی‌ربط موظفند در دوره‌های زمانی سه ماهه، آمار و اطلاعات قراردادهای منعقد شده و گزارش پیشرفت طرح‌ها را به دبیرخانه ارسال نمایند.
- ⁱⁱⁱ - پیش از این، بنا به آیین‌نامه مربوط به اصلاح ماده (۹) آیین‌نامه اجرایی حمایت دولت از صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی مصوب سال ۱۳۸۲، این میزان، ۱۰ درصد بوده است.
- ^{iv} - صادرکنندگان این نوع خدمات، علاوه بر تسهیلات این آیین‌نامه، مشمول کلیه تسهیلات و امتیازات صادرات کالاهای غیرنفتی خواهند بود.